

Jan Wojciechowski

W/982

PAMIETNIK WILNIANINA

Streszczenie

XXXXXXXXXX
WstępXXXXXXXXXX

Urodziłem się w Wilnie w r.1906. Wilno należało wówczas do rozległego imperium rosyjskiego, rozciągającego się od Władywostoku na wschodzie do Kalisza na zachodzie. Panował tu wówczas cesarz Mikołaj II którego pamiętnik w opracowaniu Kozłowskiego posłużył do odmalowania epoki. Tragiczna śmierć rodziny cesarskiej przedstawiona jest w filmie amerykańskim p.t. "Mikołaj i Aleksandra".

Zdarzenia z lat dziecińczych autor opisuje na podstawie zachowanego pamiętnika z lat 1914 - 1920.

A więc: wybuch wojny w r.1914; wejście Niemców do Wilna 5 września 1915, powstanie pierwszych szkół polskich w Wilnie. Rok 1916 - budowa Trzy Krzyży na górze Bekieszowej. rok 1917 w luym. śmierć ojca. Opieka ch chrzestnej matki (matka zmarła w r.1912. Głód w mieście. Akcja charytatyw- na wysłania dzieci na wieś przy udziale wojskowych władz niemieckich, które dostarczyły transportu.

Zorganizowane szkoły polskie w Wilnie należące do Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego zostały w latach 1920-1921 upaństwowione i najważniejsze z nich otrzymały nazwy: żeńska - Elizy Orzeszkowej, męska - króla Zygmunta Augusta.

1918

W grudniu 1918 r. Niemcy opuścili Wilno. Wkrótce, w pierwszych dniach stycznia 1919 weszli Bolszewicy. Pierwsze miesiące tego roku to okres głodu, aresztowań i beznadziejności. Brak było jakichkolwiek gazet i wiadomości. Nadchodziło Święto Wielkiejnocy. W Wielki piątek obchodzono groby w kościołach i wracano do domu w przygnębieniu. W Wielką sobotę 19 kwietnia miasto obudziła niespodziewana strzelanina! To ułani płk. Beliny-Prażmowskiemu drugim nocnym marszem podeszli pod Wilno i wkroczyli do miasta. Po dwóch dniach Wilno zostało zajęte przez wojsko polskie. W kilka dni potem Wilno odwiedził Naczelnik Państwa - Józef Piłsudski.

W październiku tego roku wskrzeszony został Uniwersytet Stefana Batorego. Kontynuowałem naukę w gimnazjum wkrótce nazwanym imieniem kr. Zygmunta Augusta.

w lipcu roku 1920 wielka ofenzywa sowiecka zburzyła osiągnięty spokój w mieście.

Po klęsce bolszewików nad Wisłą w sierpniu cofająca się armia sowiecka oddała Wilno Litwinom. Uwolnił miasto generał Zeligowski 8 października 1920. Po zawarciu traktatu ryskiego w 1921 r. nastąpił okres rozwoju miasta i Uniwersytetu.

Naukę w gimnazjum Zygmunta Augusta kontynuowałem do matury w roku 1925. W tymże roku rozpocząłem studia na Uniwersytecie Stefana Batorego wybierając kierunek chemiczny. W czasie 3-go roku studiów zostałem zaangażowany na asystenta przy katedrze mineralogii i to zdecydowało o kierunku mojej przyszłej pracy.

W roku 1933 otrzymałem dyplom magistra filozofii w zakresie chemii jednocześnie w tym roku rozpoczynając prace terenowe w dziedzinie geologii i petrografii zgodnie z kierunkiem badań Katedry przy której pracowałem. Były to prace geologiczne na Polesiu a później na Wileńszczyźnie.

W r. 1936 miała miejsce pierwsza podróż zagraniczna o charakterze naukowym - do Jugosławii pod kierunkiem naukowym profesora Mieczysława Limanowskiego 2 1936.

W miesiącach letnich 1937 badania terenowe na Wileńszczyźnie - do mapy petrograficznej, potem wycieczka do Francji zorganizowana przez Akademicki Związek Zbliżenia Mię, dzynarodowego.

W r. 1938 wycieczka naukowa do Włoch - zjawiska wulkaniczne pod kierownictwem prof. S. Małkowskiego. W sezonie letnim 1939 dalszy ciąg prac terenowych na Wileńszczyźnie i wybuch wojny.

Koniec tomu I.

Tom II Wojna

1 września. Odezwa Prezydenta Mościckiego. Wejście Bolszewików 19 września. Poczynając od roku 1919 Bolszewicy wkraczali do Wilna 5 razy: 1919, 1920, 1939, 1940 i 1944. Oddanie Wilna Litwinom w październiku 1939. Zabranie razem z całą Litwą 15 czerwca 1940. Prace geologiczne na Wileńszczyźnie i na Litwie. 24 czerwca 1941. wejście Niemców do Wilna. Prace geologiczne na Litwie. Powstanie polskiej konspiracji - Armia Krajowa w Wilnie. Lipiec 1944. wyjście Niemców i zajęcie Wilna przez Armię Czerwoną. Ogłoszenie o ewakuacji ludności polskiej w r. 1945. Narazie puste biura - nikt nie zapisywał się. Masowe aresztowania w marcu 1945 i zapisanie się 100 000 w ciągu kilku dni. Początek ewakuacji. Mój wyjazd we wrześniu 1945.

Tom III

Praca na Uniwersytecie Łódzkim i Torunskim.

Organizowanie Zakładu Mineralogii na Uniwersytecie Łódzkim i pierwsze zajęcia. Kontakt naukowy z Muzeum Ziemi w Warszawie i praca przy rejestracji zabytków przyrody nieożywionej na wolnym Śląsku a później praca doktorska na starym terenie górniczym w Pieninach. Doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie na temat złóż kruszcowych w Pieninach. Praca dydaktyczna na Uniwersytecie Łódzkim, Torunskim i w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi. W r. 1956 wycieczka z "Orbisem" do Francji a w r. 1957 do Wiednia i Wenecji.

W roku 1957 wycieczka naukowa do Czechosłowacji celem zapoznania się ze złożami mineralnymi i zebrania okazów. W r.1958 analogiczna wycieczka do Rumunii. Zwiedzono szereg kopalń i kamieniołomów oraz zebrano okazy.

W r.1959 udział w Polskiej Wyprawie na Spitsbergen. W czasie 3 - miesięcznego pobytu opracowywano tamtejsze żyły kruszcowe i zebrano okazy minerałów. Na mapie norweskiej Spitsbergenu znalazłem nazwy związane z Wilnem: Wilno-breen, Ustra Brama-fiellet, Piłsudski-breen.

W następnych latach dalsza praca na Uniwersytecie Łódzkim i w Toruniu.

Tom IV. Praca w Afryce.

Jesienią roku 1971 wyjechałem do Afryki na wykłady mineralogii na uniwersytecie w Lubumbashi w ramach wysyłania specjalistów przez polskie przedsiębiorstwo "PolSERVICE". Spędziłem tam 14 lat przyjeżdżając do kraju tylko na okresy wakacyjne. Nasza "Polonia" tu w tym czasie t.j. wykładowcy z rodzinami, liczyła około 30 osób, drugie tyle w stolicy kraju - Kinshasa. Opis przyrody i klimatu. Spotkania towarzyskie. Trudności z otrzymaniem wynagrodzenia.

Wyjazdy zagraniczne z rodziną: do Republiki Południowej Afryki w r.1981. oraz do Stanów Zjednoczonych i Kanady w r.1985.

Zakończenie: modlitwa w Ostrej Bramie w r.1988 - za szczęśliwy powrót.

[Kopia Archiwum Wschodniego
zebrana

Elżbieta Feliksiak, 1991]

- całość wspomnień napisane